

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Dr. SCHLAUCH LŐRINCZ bibornok, váradi püspök fölterjesztése „az egységes polgári házasságjogról” szóló törvényjavaslatra s indoklásra.

Várad bitoros püspöke két nagy nyomott ivre terjedő emlékiratot terjesztett király ő felsége elé. A nagyszabású okiratról, — mely történelmi, filozófiai és jogi alapon a tudás hatalmával teljesen lefegyverezi a kormány javaslatait, — közöljük a bevezető részt.

A törvényjavaslat mélyen járó változásokat van hivatva Magyarországon előidézni, minden eddig létező házassági jogviszonyokat nem létezőknek tekintvén: egészen új elvek szerint, egészen új alapon, — nem a százados jogfejlődésre támaszkodván, hanem az ideális jogállam ma még ki nem forrt, Magyarországon pedig csak a jogi katedrákon előadott principiumai nyomán akar házassági jogot teremteni.

Hogy ezen kísérlet a házasságnak jogi szilárdságát és ezzel annak erkölcsi alapját meg fogja ingatni, arról semmi kétséget nem hagy fenn azon körülmény, hogy egy intézmény, mely majdnem kétezer éven át vallásos alapon nyugodott, melyben Magyarország népei eddig az isteni és emberi jog-

nak közösségét látták és amelyben a lelkiismeret szabadságának legkiváltságoltabb menhelyét tisztelték, — egy tollvonással elszakítja azon forrástól, melyből eddig táplálkozott; „tabula rasa”-t csinál ott, ahol annyi százados jogszokás, annyi családi tradíció, annyi ragaszkodás és kegyelet összehalmozta azon erkölcsi tőkét, melyet a magyar társadalom, mint nemzeti fentartó tényezőt eddig féltékenyen megőrzött.

A törvényjavaslat sérti nem egyedül a katolikusok vallásos érzelmeit, hanem más többségben levő keresztény polgárok lelkiismeretét is; kivéven tán néhány eltűnő kisebbségben lévő, vallásuk iránt közönyös katolikusokét és a házasságot polgári institúciónak tartó protestánsokét, — noha itt is tekintélyes hangok emelkedtek elene.

Hogy ez által a törvényjavaslat saját principiumával ellentétben áll, világos. Mert a jogállam — melynek eszméjéből kiindul — a jogállam alaptörvénye a lelkiismeret szabadsága. Ámde a kontemplált polgári házasság kényszeríti a katolikusokat és mondhatni — kivéven a három millió protestánsokat

— kényszeríti 12 millió keresztényt, hogy megtagadván saját vallásának dogmáit, meghajoljon képzelt alkotmányos dogmák előtt, — követeli, hogy ismerje el az állami házasságot érvényesnek, saját egyházi törvényeit pedig érvényteleneknek, — a házasságnak súlypontját, kizárólagos jogerejét az állam akaratába helyezi át, a keresztény házasságot, mint az államra nézve nem létezőt kívánja tekinteni.

Mindezek által a házasságnak etikai jellege leromboltatik, a rideg jogszabályok lévén az egyedüli döntők, annak erkölcsi méltósága elenyészik. Hogyan lehet e mellett beszélni vallás- és lelkiismeret szabadságról?! Hogyan állithatni, hogy senki oly cselekményre nem kényszerítettik, mely vallási meggyőződésével ellenkezik?! Hogyan lehet egyházak szabadságáról beszélni, midőn a legfontosabb ügytől, mint az egyházi házasság saját papja előtti megkötése — minden polgári következmények megtagadtának?!

A polgári egyenlőség nem abban van, hogy hazánk minden polgárai egy kérelhetlen törvénynek Procrustes ágyába szorítottassanak;

TÁRCZA.

A bűn büntetése.

Fehér fürtös, illatos akáczfák lombos árnya alatt van a Dengedy Lajos ősi épülete. Régi, megbarnult falairól, s nem divatos építkezési modorról mindjárt fölismerhetjük az ősi kuriát. Nemes ősök építették ezt, sok, sok évvel ezelőtt, még akkor, mikor a férfi jobb kezével kardját csapásra emelve mérte az ellent, s balkezeiben zászlót tartott ily felirattal: Istenért, hazáért, szabadságért.

Az ősi épület előtt gyönyörű virágos kert ékeskedik, ezerszínű virágaival. Magas, sötét tülevelű fák, melyek a kert minden irányában kimagaslanak, magasztosabb kinézést kölcsönöznek a Dengedy Lajos kertjének.

Csak hogy e szép, vonzó külsejű birtok tulajdonkép nem Dengedy Lajosé. Elvérezett ősapáknak hátrahagyott árváié ez. A hatalmas földesur felesége testvére gyerme-

keinek tulajdonát képezi ez ősi épület, minden hozzátartozó földbirtokkal.

Korán elmaradtak a kis árvák. Atyjuk meghalt a hazáért, anyjokat megölte a bánat s Dengedy Lajos nagybátyjuk gyámkezei alá kerültek. Oh de milyen gyámság volt ez. A szép birtokkal rendelkező, de kincsvágyó hatalmas földbirtokos úgy nevelte fel az árvákat, hogy még irni és olvasni sem tanulhattak meg szegények, s úgy nőttek fel, mint az erdei fa. A csata riadalmi között ugyan ki ügyelt volna arra, hogy mi maradt az Árkossy Géza árváinak. Annál többet költött egyetlen fiára, Oszkárra, a kinek minden kérése parancsként hangzott füleiben, s egy kívánsága sem maradt teljesítetlen.

*

Az idő sebes szárnyának repülése folytán nagyok lettek a kis árvák, és nagy Dengedy Oszkár is. Oszkár, ki a jogot is végzte, nagyon sokban különbözött unokatestvéreitől. Mert míg ezek regeltől estig szorgalmasan dolgoztak, ő az elkényeztetett gyermek szabadságával élve, egész nap puha kerevetén hevert, nem ismerve a nélkülözést és munkát. S talán épen azért nem is tudta mi a takarékoság. De tudták a szegény

árvák! Ők, kik szintén oly kedves gyermekei voltak hős apjoknak, reggeltől végezték a szokatlan munkát egész estig. Fáradhatatlan buzgalommal dolgoztak, mert tudták, hogy az élet ezután csak töviset fog számukra teremni. S az Árkossy nemes ifjak felgyürt, lobogós ingujjal álltak oda a többi parasztleány közé, hogy ők is lássák, mily küzdelmes az élet. Sőt Krisztina, az egykori drága kincs sem rettent vissza a munkától, hanem parányi, munkától eldurvított kezével segített bátyjainak.

S miként ha a nemes, külföldi virágot nem a neki megfelelő földbe ültetjük, elsárgul, lehul levele s elhagyja gyökerét az élet: így volt ez Árkossy Géza árváival is. Az egykori nemes ifjakkal és kisasszonynak, nagyon nehezen ment a fásasztó dolog. Karjuk gyöngye volt a nehéz munkához, mert nem erre születtek. S midőn reggel hozzáfogtak a nehéz fásasztó dologhoz, este elhaló erővel tértek haza, s reggel elszibbadt tagokkal fogtak ismét hozzá. A falubeliek álmélkodva, de bizonyos tisztelettel néztek reájok.

Mire is juttatta őket Dengedy pénzvágya és tulságos nagyravágyása!

Ők, kik a vármegyének legelőkelőbb

hanem abban, hogy mindenki a magas törvény által biztosított jogkörében szabadon mozoghasson. Ez pedig épen e törvényjavaslat által lehetetlenné lesz téve.

Eltek Magyarország népei eddig is e szabadsággal, midőn saját jogaik alapján kötötték a házasságokat, — a chaos, mely újabb időkben állítólag uralkodik, nem a szabadságnak józan használatából, hanem mélyebben fekvő okokból támadt és e tulságosan és mesterségesen kiszinezett chaos e törvényjavaslat által nem fog megszűnni, sőt inkább növekedni.

Lapszemle.

Nincs gonoszabb szerszám a világ nyelvénél. A ki egyszer erre a reszelőre kerül, annak nincs nappala, nincs éjjele. Annak még a méz se édes, még a cukor is keserű. A falu nyelve rendszeren a jegyváltás után ered meg. Nem a fiatalok, de a vénék kezdek. Az egyik beszél, de nem érez. A másik érez, de hallgat. A mit ez beszél, azt a másik érzi. A mit ez érez, azt a másik mondja el. Így olvadnak össze az emberek a társadalomban. Ennek a sok szóbeszédnek aztán csak a lakzi vet véget.

Soha nagyobb meglepetés nem érte a szabadelvű anyókákat, mint mikor az első ujmódi hirdetés elhangzott. Csak azért sem a falu házára függesztették ki. Wekerle polgárminiszter polgárilag jelentette, hogy Hungaria kisasszony a 68. LIII. t. c. kel jegyben jár.

A szabadelvűek csak egymásra néztek. Eötvös Károly Tiszával kiment a teremből. Okolicsányi összenézett Kiss Alberttel. Hock rámosolygott Helfire. Még László Mihály meg Schwicker Henrik pedagógusoknak is felvágta a nyelvét. No de tartunk sorrendet.

A szabadelvűek azt mondják, a korona döntött. Ez tehát a király akarata. Azért mondják, mert nekik így volna jó. De hát ha csalódnak!

férfiának voltak gyermekei, most összekötött szárnyakkal a sors szeszélyére bizva vergődtek a porban. S ha más előtt szemök nem is hullatott keserű könnyeket, annál többet sirtak titokban, mikor csöndes magányban az eltűnt keserű kitört. S mit tehettek volna, hogy visszakapják vagyonukat. Hiába való lett volna minden bizonyíték! Dengedy Lajos egy szava többet tett volna a törvény előtt, mint az árvák minden esküje. Küzdöttek tehát a nehéz sorssal s Istenbe vetett bizalommal várták a holnapot, midőn ismét keserű próbára fogja tenni erejüket a megélhetés sulyos gondja.

* * *

Mint midőn a vihar, ha kitör a hatalmas bérczeken, megtépi, gyökeréből kiveti a hatalmas, büszke tölgyet az erősség ez ősi jelképét, vagy végig száguld a végtelen tengeren s felkorbácsolja a zuduló hullámokat, játékot üz az erős, vaspánczélos hajóval, kineveti az utasok kétségbeesett kiáltásait, hangos dübörgéssel felel a gyermekek elfojtott jajjaira, kinevetve, figyelembe sem véve a nyugodt tekintetű elszántarczu tengerészt, ki hidegen osztva parancsait, önként megy a biztos halálba: ilyen sorsunk is! Játékot üz velünk, merész, kegyetlen játékot. Az ár-

Ha azt mondják, hogy a korona döntött, akkor egy kis nagyítást leszámítva, lehet valami igazuk. De mikor azt állítják, hogy ez a király akarata, akkor végnélkül csalódnak.

Egy apának van egy házas fia. E fiu a nejétől sarkalva, elhatározza, hogy megtakarított pénzén szőlőt (polgári házasság) vesz magának. Előbb azonban tanácsot kér az édes apjától. Az apa ellenzi, mert a szőlőfloxerás (mutatja Schlauch emlékirata). De az asszony (Eötvösék) nem nyugszik. Otthon esetepaté támad a házas felek között. A fiu újra tanácsot ül az apjával. Az öreg végre nagy nehezen rá adja a fejét s még 100 forintot (68. LIII. t. c. módosítása) is ad neki szé n k é n e g r e. No ha ez a vásár az apa akarata, akkor az egyház-politika is a király akarata. Ha az apa döntött, akkor a korona is döntött. Ezzel az akarattal, ezzel a döntéssel tehát tisztában volnánk. S azt hisszük, mi nem csalódnunk. Mert az engedély megadása nem tartalmazza a felség akaratát is. Egyszerűen a korona alkotmányos felfogásának a javára kell azt írunk.

S most már ereszzük meg a nyelvünket mi is. Ilyenkor a pletyka, ha nem szép is, szokás. Nézzünk csak jól a kisasszony szemébe!

A kisasszony a francia forradalom szülöttje. A templom ott is iszonyodott tőle. Nem keresztelte meg. Kitétték az utcára, mint más apátlan-anyátlan kisdedeket. Az ilyen gyermekek legszerencsésebbje legfeljebb lelencz lehet. Párisban járt bus magyarjaink ide telepítették. S ime a kitétt gyermeket még nagyobb szerenese érte, mint akár a gyikény-kasban talált Mózeset, akár a farkas-szoptatta Romulust: annyi apja akadt, mint a rostán a lyuk. Az anyját soha sem ismerte, nem is látta. Az apák sorra adták-vették. Járt kézről kézre. Tejben-vajban fürdött. Az egyik apja jobban eldiesérte, elkényeztette, mint a másik. Nálunk a közelmúltban a legédesebb apja az erkölcs nemesítő Irányi volt. S lehet, hogy ha a jó öreg ur élne s a menyecskének mindig a háta mögött volna, talán jó feleség is válnék

váknak is nehéz, kegyetlen sorsukkal kellett közdeniük. S harcoltak gyöngye karjaikkal, merészen szembeszállva a vészes ellennel. De miként a vihar földre sujtja a fát, a melynek büszke törzse dacolni mer vele, sorsunk is földre sujt, ha szembeszállunk erejével. S ha nehéz sors alatt rabigába görnyedt, merész szárnyalású lélekkel bíró árvák részint az élet küzdelméről, részint pedig saját fájalmaktól gyötörve, egyenkint költöztek az élők honából, a holtak birodalmába.

S ezt látva, vajjon mit érzett Dengedy Lajos! Feltámadt-e a jobb érzés keblében? S a lelkiismeret bántó szava vajjon figyelemzette-e az örök bíróra?

Igen, D e n g e d y Lajos keblébe a megbánás költözött, de már későn. A hatalmas nemesi ág gyermekeit már nem hozhatja vissza az élők sorába, azok már a föld lakói lettek — ő általa.

* * *

A bűn soha sem marad büntetlenül. Ezt látjuk a bibliában, a dugzagdag példabeszédében, ezt a nemzetek történetében, nálunk magyaroknál K ö n y v e s Kálmánnál, V a k Bélánál és számos más uralkodónál.

S ha a földi bíró nem von tetteink

belőle. De Eötvös is nevelte, Helfi is dajkálta. S a mint hire jár, mikor az Eötvös felügyelete alól kikerült, nagyon kacér naturája volt. Az igaz, hogy mindig fes és csupa sik, de egy nagy hibája van: a kaviros porondon meztláb soha sem járt. Neki csak hintó és salon kellett.

A szántóvető barázdán s az iparosok műhelyében soha sem nézett szét. Mit várhatni egy ilyen elkényesztetett teremtestől?

Node kézen-közön megnőtt. Férjhez kellett volna adni. Eötvösök csak hitelre dolgoztak. Kézpénzök nem volt a staffirozásra. Bemutatták tehát Tisza Kálmánnak. Tisza Kálmán már sok mindennel boldogította hazánkat. Erre az új boldogításunkra is vállalkozott. Meg is alakította az első magyar kiházasító egyesület vezérügynökségét. Így lett a leányzó a kormánypárt öröke. Megkeresztelték Honmentőnek. A név hallattára a kakasok el kezdtek kukorikolni. De elrekedtek. Mert hiszen, ha azt tudnók róla bebizonyítani, hogy ez a modern boszorka a maga csudaszerével ki tudná módolni, hogy az erdélyi havasok oláh fátait, meg a felvidéki Maresukat mind a magyar legényekért lelné a hideg, hát hagyján lenne, egy-két pint bor a hazáért meg nem ártana. De nem bír se Mózes csudarejével, se Romulus játérendező találékony-ságával. Nincs szive, csak paragrafus. S ezek a paragrafusok olyan természetiek, hogy még azokat is széttagolják, a kik eddig együtt voltak. No de nekik mindegy volt. Nagy lármával hozzá fogtak a staffirozáshoz. A staffirozás nagy lábon ment. Ezt híresztelték is. Azt hitték, hogy e híresztelésre a haza minden leventéje esengeni fog a menyaszszony kezéért. A közoktatásügyi bizottság kirakatában megrendelték neki Rotshild recepciós fülön-függőjét. Kivágott ruhája helyeit beborították a felékezetnélküliség francia csaláncsipekivel, s arczczal nem a templom, de egészen a falu háza felé fordították. A kérők legnagyobb része tehát már a féluton megugrott. Így kellett a leányzónak a műházasságba menni belé. De ez nem baj. Ma már divatos a műbor, műeczet. A szabadelvűek közt van nagyon sok mű-

miatt felelőségre, számon kéri és sujtja gonosztetteinket a mindenható igaz bíró: az Isten.

Ez örök bíró kérdőre vonta és nehéz büntetéssel sujtá Dengedy Lajost is, az Á r k o s s y árvák elnyomóját.

Sok, sok évig élt még ezután Dengedy de e hosszú élet nála kin volt és gyötrelm, Szemeire örök homály borult, s ehhez járult még fia pazarlása. Aranynyal telt tárczával ült este, mágnásokkal, főrangú tisztékkel a kártyaasztal mellé s hajnalban kiürült zsebbel s egygyel több sivár emlékekkel távozott onnan. Így ment ez nap, nap után, így ment mindaddig, míg a százezrekre menő birtoknak vége nem lett. Ekkor Oszkár elment szülői házától örökre, hátrahagyva azokat szegénységökben gyámoltalanul. S az öreg D e n g e d y Lajos, most már maga bevalotta az árvák egy nőrokonánál, hogy ő az oka a szegény árvák balsorsának.

S az önmagával tehetetlen s egykor oly gazdag és hatalmas földesur, most nyomorban s a legnagyobb nélkülözésben éli végnapjait s elmondja mindenkinek, hogy a bűn sohasem marad büntetlenül!

ember is. Miért ne lépne tehát Honmentő is, mikor ő maga is mű, műházasságra. De Eötvös titkon sugdos Honmentőnek. A 68. LIII. t. cz. nevű legénynek szurtos a mándlija. Hogy jár majd vele karon fogva. Ezért csináltatnak most a legénynek egészen új mándlit, új ezüst gombokkal.

De a hír hallatára a divatteremben a legények kezéből kiesett a szerszám. Kis Albert épen a felekezetenélküliség csaláncsipekét keztyüs kézzel illesztette a modellre. Mikor a hirt meghallotta, kiesett a kezéből az olló. Csáky csak illesztette. Ez az ő szalmája. Berzeviczy csak tódozotta, de sehogys pászolt. Végre a vénebb legények mondogatni kezdték, hogy bajos a staffirozás. Azt tartják, hogy ily körülmények között a recepciós fölön-függők sem illetik meg a menyasszonyt. Ki tudja, milyen mándlija lesz a legénynek? Látni kell a legényt is meg a mátkáját is. A divatteremben tehát a staffirozás csak úgy immel-ámmal megy. A legények, ha egyet nyírnak, vagy öltének, vagy a tübe czérnát fűznek, csak ezt hangoztatják: Hm, Hm!

S a java csak most jó. A nagyváradi biboros püspök a menyasszonyt színről-színre látta, ismeri. Tehát hiteles tanu. Azt állítja róla, hogy a leányzó nagyon állhatatlan. Bejárt országot világot. De mindenütt meg kellett rendszabályozni. Sőt itt-ott már azon gondolkodnak, hogy ki kellene toloncolni. A hire tehát nem jó. Gonosz még a veséje meg a zuzája is. Még a papokra meg a barátokra is kacsingat már, holott azt eddig sehol sem tette. Hogy örök hűséget esküdnék, arról szó sincsen. Az ő férjhez menetele csak olyan mától-holnapig tartó. Az engesztelhetlen gyűlöletből kikurálták ugyan, de egy más veszedelmes természetű van. Nagyon rátartós a házassági kötelekre. S még azt sem érthetni meg teljesen, hogy bele ért-e ebbe a czifrázkodást, kártyát, vagy azt, ha az ember úgy néha bújában egy kicsit többet önt a garadra. Magára nézve azonban semmi köteleltséget sem ismer el templom, vagy a szív egyéb szükségletei tekintetében. Még olyan rokonokat is össze ad, a minőket az egyház össze

nem adhat. A családi élet minden örömét paragrafusokba szedi s azon akarja felépíteni. Róma a szív ügyeivel csinálhat, a mi neki tetszik. Mondhatja, hogy ez meg ez helytelen. A bíró azonban erre nem hajt. A bírót a menyasszony csak szántából választja. Eddig tehát egy baj volt. Ezután lenne száz. Jó dolguk csak a fiskálisoknak lesz. A katolicismus lelkiismereti ügye tekintetbe nem jó. Ha a templomba nem megy a pár, a körülmények és bírói ítéletek alapján elválk, meg új frigyét köt. Ha új frigyéből előbbi frigyére ohajtana visszatérni, lehet, hogy törvényesen is megteheti, lehet hogy nem. S ha a szív őket visszatalálja vezérleni, az már csak együtt-élés lehet, de házasság nem. Mindezekre aztán azt mondja a böles püspök, hogy ez a modernismus valódi megtestesült chaosa, a nemkatholicusok házasság jogának a katolicismusra való ráerőszakolása. A legfőbb hibájának azt mondja, hogy épen az nincs meg benne, a mivel oly nagyon dicsekesznek: a szabad-elvőség. Hivatkozik Benthamra, az utilitarismus hívére, s Comte Ágostra, a pozitivismus megteremtőjére, a kik mindketten a felbonthatlanság elvét vallják jónak. Az első azt mondja, hogy a felbonthatlan házasság a legtermészetesebb, a család szükségleteihez és viszonyaihoz legillőbb, egyesekre és az emberi nem általánosságára a legelőnyösebb. A második pedig: „A házasság felbonthatósága absurdum. Ez az első lépés a házasság eltörlésére. A felbonthatlanságban csak egy lényeges hiba van. E lényeges hiba pedig abból áll, hogy ezen elv csak a katolicismusban van méltóan megtisztelve.”

A közoktatási bizottság munkakedve megcsappant. Hire jár, hogy miniszterek s államtitkárok vándoratra készülnek. Az „Egyetértés” a kormány körül settenkedik. A közjogi ellenzék állásfoglalását halogatja. A képviselők új pártalakulásokon törnek a fejüket. A kormány Schlauch ellen agyarkodik. A főrendek a nők salonjaiban gyűléseznek. Babilon előtt állunk. A mérközés ideje komolyan beköszöntött. A nagyváradi püspök az áramlatban a katolicismus ellen való

járva, meglehetősen jól haladtunk, mert a langyos idő ennek felületét kásássá változtatta. Igaz ugyan, hogy lépteink után a puha talajban néha egész kis vízfolyások keletkeztek, sőt itt-ott oly erősen olvadt a felület, hogy egész patakszerű vizek rohantak a jégmezőn. Vezetőnk többször ivott a kristálytiszta vízből, mely mint mondá, nem árt neki a megszokás folytán, minket azonban halálos beteggé tehetne.

A nehezebb rész e napon a folytonos haladás volt a hóban. A langyos idő ezt is oly lágygyá változtatta, hogy néha szinte kétségbe estünk a folytonos és nagymérvű süppedés felett.

Körülbelül három óráig küzködtünk e végtelennek látszó hó- és jégtengerben, mi alatt a felhők egyre sűrűbbek lettek körülöttünk, úgy hogy a 3000 méter magasságot elérve, alig láttunk pár lépésnyire.

A csucok közül, melyeket láttunk, a 3455 méter magas „Kreuzspitz” és a 3607 méter magas „Similaun” voltak legszebbek és leghatalmasabbak. Számos alakot láttunk, kik e csucokra törekedtek fel, de mint később hallottuk, csakis a vékonyabbak jartak szerencsével, a kövérebbek ugyanis derékig süppedtek a lágy hóba s így képtelenek voltak tovább haladni. Azok kik felju-

merényletet és kihívást lát. Vajjon fog-e sikerülni? Nem hiszszük.

A halmii új templom.

Új templomunk megáldásának ünnepe emléve volt már e lap hasábjain. Legyen szabad most utólagosan az újra építés történetét röviden feljegyezni azok nevének hálás megemlékezésével, kik a templom felszereléséhez kisebb nagyobb mértékben hozzá járultak.

1893. márczius 11-ike sokáig emlékezetes nap marad Halmiban. Ugyanis a nyugat felől huzódó földrengés itt öntötte ki mérgét, s míg az alig egy-két kilométernyire fekvő községek csak érezték, Halmi meg is nyögte. Majd minden épület kisebb-nagyobb sérülést szenvedett, míg a körülbelül 60 év előtt akkor még filialis kápolnának épült róm. kath. templom, teljesen használhatatlanná lőn. Aggódva kérdezők egymástól, mit tevék legyünk? Építenünk kell, de mi szegények vagyunk, kaszszánk pedig busan kong az ürességtől.

Míg mi a kétség és bizonytalanosság kínos érzetével vizsgálgtuk templomunk tátongó sebeit, melyek fundamentalis operáció után sirtak, addig kegyes püspök atyánk, mintha atyai szívének áldó szeretetével kicsinyelte volna aggodalmainkat, ajkain szeliden elsimuló, de sokat jelentő jóságos mosolylyal felelé panaszainkra: „Én megengedem, hogy felépítsék”. Meg is engedte. Áldja meg az Isten érte! De nem nekünk engedte meg, hanem nagyságos Hámon József cz. kanonok urnak, a mi annyit jelent, hogy mi az ő eléggé meg nem hálálható kegyességéből egy új, nagyobb, igen szép templomot kaptunk. Még a belső felszerelés terhet is leemelte vállainkról méltóságos püspök atyánk kegyessége, mert nem csak a gyönyörű oltárképet, sz. József a gyermek-Jézussal karján, hanem egy orgonaszerű nagyobb harmoniumot, egy ünnepi mise-ruhát és egy szép kis Jézus-szobrot is ajándékozott, az új oltár, szószék és toronyóra utólagos beszerzésével Hámon cz. kanonok urat bizván meg.

tottak, szintén alig élvezhettek valamit az erős borulat folytán.

A jéghegyekre való mászás egyszerű kétszer egyszerű, de tökéletesen elég is, mert egy jó kilátással bíró csucs fogalmat nyújt a többiről is. Ezt a fogalom-szerzést nem mulasztja el senki, kinek alkalmá és ereje nem hiányzik, mert valami oly szépet lát, milyenről halvány sejtelve sem lehet elbeszélések és képek után. Azonban némelyeknél ez a jéghegy-mászás egész szenvedély. Az ilyen nap-nap után legyen akár derült, akár borult az idő, más csucra indul, nem véve tekintetbe, hogy talán ugyanazon, vagy éppen semmi kilátást sem élvezhet. Kinozza, fárasztja magát; gyakran koczkáztatja életét, s miért? Talán azért, hogy másoknak dicsekedjék vele, vagy pedig, s az utóbbi inkább feltehető, azért, mert e mászás egész szenvedélyévé válik, mely mentől gyakrabban teszi, annál jobban kifejlődik benne.

Az ily szenvedélyes hegymászó hasonlítható a kártyáshoz. A szenvedélyes hegymászó sem szeret semmit beszélni, haladása, az az öröme közben, hogy semmi által se legyen háborítva. Csupán célpontjához érve, áll szóba esetleg egy mással, hogy elmondja, mily rövid idő alatt tette meg az utat.

Persze a fiatalabb hegymászók már

Alpesi képek.

XIV.

Niederjoch, Meran. jul. 26—27.

Reggel öt órákor készen álltunk, hogy fáradságos utunkat folytassuk. Azért indultunk ily korán, mert rendkívül borus időre és aránylag füledt meleg levegőre ébredtünk. Mindkettő fenyegető jel lévén sietnünk kellett, hogy a Niederjochon eső előtt érjünk át.

Az ut eleje sokkal könnyebbnek mutatkozott, mint az előtte való napi, úgy hogy mintegy három órai folytonos, de lassu emelkedés után elértük a jéghegyek aljában fekvő Samoar menházat, ezt a lapos tetejű kis kunyhót, mely az itt dühöngő nagy szelek miatt van ily modorban építve.

Itt megpihentünk kissé, mint az egyedüli menházban, mely ezen a napon egyedül szolgálhatott megálló helyül. Itt juthattunk csupán élelemhez is, de étvágyunkat a korai idő s a gazdasszony kétes tisztasága meglehetősen esőkentette.

A menházat elhagyva, pár percnyi ut után a Niederjoch alján álltunk. Megkezdődött ismét a nehéz rész. Egy ideig jegen

Ennyi jóság, ennyi kegyesség a meghatottságig kötelezi le hálás keblünket, s mert ajkunk nem talál megfelelő szavakat mélyen érzett hálánk és köszönetünk kifejezésére, míg szemünkben könnyeink örömesillámaival együtt ragyog a jó atya mélyen érintő jóságának hálás kegyelele, addig szívünk dobbanása a gyermeki hála tisztaságával vegyül bele közös imánk szent áhitába attól esdve le méltóságos püspök atyánkra a nagy és nemes áldozat bőséges jutalmát, kinek ő az áldozatot hozta.

Az új templom nagy gondnak lett okozója, mert torony is van rajta, harangjaink pedig hiányzottak. Honnan vegyünk? Sívár pillantással tekintgettünk tornyunk ablakaira fel, két kellemes szavu harang szétrepülő hangját képzelvén hallani. Hiu ábránd! játszi képzelet! Hiszen egy garasunk sincs, a harangokat pedig ingyen nem adják. Dehogy nem adják! Remegve vittük merész óhajunkat kegyes püspök atyánk elé, ki meghallgatván torony okozta aggodalmainkat, csak annyit felelt, „hát öntsenek maguknak, én megengedem”. Lesujtott volna e rideg válasz, ha nem tudjuk, hogy épen a mi áldott lelkü püspök atyánk kegyes jósága hozta reánk e gondot a torony építésével, de nem sujtott le, hanem felemelt, mert ismét ott játszadozott kegyes ajakán az a megnyugtató, sokat mondó, biztató szelid mosoly, mintha titkon sugta volna: „Mit félték kisiny hitüek”? Alig pár nap, s az építés költségeiből a néhai L a z a János kanonok ur által hagyott 250 frt. kiszakítva, s nekünk kegyelmesen kiutalva lett, a kegyes püspök pedig 200 frankkal örvendeztetett meg. Kit ne hatna meg, kit ne indítana meg ennyi jóság ennyi kegyesség? Így gondolkozik, így cselekszik az a szerető gondos atya, kinek első sorban saját családjának egyház-megyéjének „melybe a Szentlélek helyezé,” szükséglete fekszik szívében, a ki egyház megyéjében tizenkét templom felépítését tüzte ki szent és magasztos ezéül. Áldja meg az Isten érte! s engedje azt a boldogító lelki örömet elérnie, hogy kitűzött nagy ezéjét teljesedve lássa!

Hálás szívvel kell felemlítenem méltóságos és főtisztelendő Irsik Ferencz pápai praelatus ur nevét, ki ugyan e ezéira 200 forintot kegyeskedett ajándékozni. Tudom, hogy akarata ellen cselekszem, midőn jöt-

nem ilyenek; csupán az idősebbek, azok, kik évek óta folytatják ezt a mászkálást egyik gletser tömegetől a másikhoz.

Megjegyzendő, hogy mind agglagények s valószínűleg azért nem nőültek, hogy kedvenc örömeikben semmiképen se legyenek háborgatva.

A Niederjoch csucsára érve, mely a legszebb kilátású pontok egyike, semmit sem láthattunk a nagy borulattól, pedig már előre örültünk a Saturn Hochjoch és különösen az Ortler megpillantásának; de másrészt e borulat megőrzött attól, hogy az alattunk levő szédületes, legalább is 1000 méter mélységű völgybe letekinthessünk.

Ez ugyanis egyik oldalán havas hegy mely csupa kősziklából áll, s melyen keskeny gyalogut vezet le folyton rendkívül meredeken és igen hosszú ideig.

Mintegy a fél utat megtéve, kiértünk a felhők régiójából s lenéztünk a borzasztó mélységbe, de meg ekkor is egész borzadály futott rajtunk végig s önkénytelen közelebb húzódtunk a sziklás falhoz.

Leérve, a gletserekből jövő kis folyó

tét a nyilvánosság elé viszem, mert ezt nekem megtiltotta. De hiába! Nekem most sok szabad, mert én vagyok az öröm-apa, s én élek szabadsággal, mert érzelmeim azon kegyesek iránt, kik templomommal jót tettek, nem némithatók el, s oly jól esik nekem, ha lelkem szent örömeinek körébe vonhatom mindazokat, kik ezt a lelki örömet nekem megteremtették.

Ugyanezt mondhatom nagyságos Rom Ferencz t. ujlaki lakos urnak, ki már évekkel előbb volt kegyes 70 frtot a templom ezéjaira ajándékozni. Ismert szerénysége akkor nem engedte, hogy nyilvánosan megköszönjem, de most megbocsát nekem, ha azal felelek: „Ugy világoskodjék világosságot az emberek előtt, hogy látván jó tetteiket, dicsőítsék az Atyát, ki mennyegben van”, mondja az Üdvözítő.

Köszönettel emlékezem meg nagyságos Halassy Szerenes halmi-i földbirtokos urról, ki 50 frttal járult a harang költségeihez. Sajnos, hogy Halmiból többet felemlíteni nem tudok.

Nem hagyhatom említés nélkül a szatmári irgalmas nővérek tartományi főnöknőjét, ki egy értékes és ékes esengettyűszalaggal, továbbá tek. Kulin Jánosné, Thill Józsefné ő nagyságaikat, mint szintén Öhschlager Vilma, Ujhelyi Szeréna, Toperczer Erzsike kisasszonyokat, kik igen esinos, négy hangu oltár-esengettyűvel, csillárral és saját kezűleg himzett, igen finom és izléses oltár-párnakkal díszítették, gazdagították templomunkat.

Végül fogadják a magam és szegény hieim hálás köszönetét mindazon fő-és nagyon tisztelendő urak, kik készséges sziveségükkel ügyünket ezélehoz jutni segítették. A jóságos Isten fizessen meg érette mindenkinek.

Hiányos lenne feljegyzésem, ha Ujlaky János halmi-i iparosról megfeledkezném. Igaz, hogy vallásosan érzékeny lelkének nemes gondolkozását úgy is hirdetné nemes tette, de míg a buzgó vallásos eselekedetből meritett öntudat szívnnyugtató, boldog jutalma az övé, addig nekünk az elismerés nyilvánítása kötelességünk. Érttem azt a esinos kivitelü keresztet, melyet Ujlaky János ur aránylag nagy költséggel a templom elé állíttatott. Nem volt lelkesülő keblének forróbb óhajta, mint, hogy e ke-

partján költöttük el magunkkal hozott kis ebédünket, mely daczára szerény mivoltának, végtelenül jól esett a kiállott fáradságok után. Aztán meg erősen vigasztalt az a tudat, hogy hónap, jégnek bucsut mondtunk s másnap már nem vár ily nagy ut kimerült lábainkra.

Azon szép völgyet, melyben a templomáról elnevezett „Unser Frau” falu fekszik, már távolról megpillantottuk, s két óra tájban el is értük. Éppen kellő időben, mert az eső rákezdett vigan zuhogni.

Ezuttal egy kis kerti lakásban helyeztettük el magunkat, hogy kora reggel senki se tánczoljon fejünk fölött. Ezt el is értük, de a nappali elég meleg levegő, annyira lehült az éj és a kitörő nagy zivatar folytán, hogy csak úgy dideregtünk a kis fabódóban.

Másnap reggel folytattuk utunkat a vadregényes, csodaszép „Schnalser” völgyön, mely oly szűk, hogy nincs semmi kocsiközlekedése. E valóban festői vidék magasan az Öetz völgy fölé emelkedik szépség tekintetében.

Utunk Karthaus mellett vezetett el.

reszt is püspök Ő méltósága által áldassék meg; e vágya azonban az Ő méltósága kegyes jelenlétét megakadályozó nem várt fordulattal nem nyerhetett kielégítést.

Soraimat azzal végezem, hogy örömünk akkor lett volna egészen teljes, akkor lett volna megkoronázva, ha kegyes püspök atyánk Ő méltóságát a templom-szentelések szerencsések és boldogok lehettünk volna körünkben tisztelhetni, miként ezt ő maga is hosszu időn át tervezé, hogy a ki aggodalmainkban kegyes vigasztalónk volt örömeinknek is részese lett volna.

Éder Ede.

Hazánk.

*Budapest*en a „Religio” szerint országos kath. nagygyűlés van készülóban.

Csáky Albin gróf megmarad továbbra is kultuszminiszternek mindaddig, míg a benyújtott egyházpolitikai javaslatok a képviselőházban le lesznek tárgyalva. Addig megrendült egészségi állapotában viszi tovább a vállaira sulyosodó terhet. Majd ha a javaslat a főrendiház elé kerül, megmondja, vajjon maradhat-e tovább is még, avagy nem. Mert hát: a mi sok, hát sok!

A párbaj ellen való társadalmi mozgalom mind erősebben terjed. Törvényhatóságok és különböző körök, egyletek sürgetik e társadalmi fekély, barbarismus kiirtását. A mozgalom üdvös, vajha a siker ki ne maradna!

A kir. kuria másodelnökévé Daruváry Alajos távozásával Czorba Bódog bpesti kir. táblai elnök neveztetett ki. Csemegi Károly, ki igényelte ez állást, mellőztetése miatt, mint halljuk, nyugalomba készül.

A horvát tart. gyűlést nov. 17-én megnyitották; elnökül Gyorgyevics választatott meg.

A kuria bíraskodása választási ügyekben. A képviselőházi választások felletti kuriai bíraskodásról szóló törvényjavaslat tárgyában kiküldött képviselőházi bizott-

Magasan, egy hegy oldalán terül el e regényes fekvésű, gyönyörű hely erdőktől körülvéve s a néma csendet csupán a mélységben rohanó „folyócska hangja zavarja meg.

Kár, hogy a zárdát, — melyhez egy nevezetes egyháztörténelmi emlék fűződik s melyet br. Eötvös szép regénye mindenki előtt oly vonzóvá és érdekessé tesz, — oly kevés kegyeletben tartják, hogy szénacsűrök s más efféléknek használják egy részét.

Kertjök, mely kőkerítéssel van elzárva s ennek végén a kis kápolna jelenleg is úgy áll mint régen. E helyen valóban mondhatatlan béke tölti el az ember valóját. Valami megnyugvás száll mindenkinek lelkére, mintha folyton a multak szelleme fogná körül.

A legközelebbi nagyobb falunál bucsut mondtunk hegymászó botjainknak, e hű és biztos támaszoknak, mert már kocsin folytattuk utunkat. Ezt a kocsizást igen megbántuk, mert a vidék szépségét nem élvezhettük kellőképen azon félelem mellett, melyet a keskeny és nagy meredekségek felett épült kocsit okozott.

ság f. hó 12-én ülést tartott, melyen egyhangulag Teleszky Istvánt választotta meg elnökének. A bizottság a hozzá utasított részben már le is tárgyalta törvényjavaslatot e hó végén veszi további folytatólagos tanácskozás alá.

József Agost főherceg, József főherceg fia, főhadnagy f. hó 15-én lépett házasságra Münchenben Augustza bajor kir. hercegnővel, Lipót herceg és Gizella főhercegnő leányával, királyunk unokájával. A fiatal pár még az nap a fumei főhercegi villába utazott, rövid tartózkodásra. Állandó lakásuk Pozsonyban lesz.

Az „Országos leleczház-egyesület“ igazgatósága kérve kéri az igaz emberbarátokat és hazafiakat, hogy nemes törekvésüket támogassák, a szerte küldött aláírási íveket haladéktalanul az egyesület irodájába (Budapest, VIII. Kerepesi ut. 41. szám) beküldjék, hogy minél több ártatlan kisedet életét lehessen megmenteni. — A tagsági díj oly kicsi, rendes tag évi 2 frtot, pártoló tag évi 5 frtot fizet, alapítványos pedig legalább 300 frtot, úgy hogy szegény ember is részt vehet ez égető hazafias szükséglet megoldásában.

Kálnoky gróf az olasz királynál járt Monzában. Fogadtatása rendkívül szívélyes volt. Az olasz lapok e látogatásnak különös jelentőséget tulajdonítanak.

A honvédség ujonczainak ünnepélyes eskütétele f. hó 19-én történt meg az egész országban.

Az országház bokréta-ünnepé. Az épülő új országházban a napokban tartják meg a bokréta-ünnepet. Általános szokáshoz képest, az országház építő-bizottsága a kőfaragó- és kőműves-munkások jutalmazására tizenötezer forintot szavazott meg.

Külföld.

Oroszország ajándéka Franciaországnak a szövetségnek és a legközelebb le-

E esodaszép, vad völgyből Naturns közelében fordultunk ki az országutra. Itt egész szépségében feltárult dél-Tyrol. A Schnalser völgy kopár, csak itt-ott fenyővel benőtt óriási hegyein itt egyszerre átváltak szőlővel és gyümölcsösökkel beültetett dombos magaslattokká. Mindenfelől csak úgy mosolygott a sok alma, körte. Annymra meg volt a vidék az idén áldva, hogy valóban több gyümölcs volt a fákon, mint levél.

A szőlő-termés is nagynak mutatkozott s rendkívül jól néz ki az itt szokásban levő lugasokra futtatás.

Ez az átmenet csakugyan feledhetetlen szép volt. Nem gondoltunk többé a három napig látott havas, jeges hegysoportokra s lelkesen dicsőítettük ez enyhe, áldott vidéket.

Naturnstól postakocsin mentünk be Meránba. A vidék mind szelidebb s a lég pedig melegebb kezdett lenni.

A kényelmes kocsiiban ülve, beszélgettünk az elmúlt napok fáradságairól s közösen ürvendeztünk, hogy szerencsésen átjutottunk azon veszélyekkel járó, de a magánemében egyszerű utakon. **M.**

folyt barátkozásnak emlékére egy óriási harang lesz, a párizsi Notre Dame temploma számára.

A párizsi kath. egyetem megnyitására a rector, mgr. d' Hulst, allokucziójában a többi között ezeket mondá: „Az embert — ugymond — két áramlat hordozza: az egyik az állat felé ragadja le, a másik szellemiségében emeli fel. Hogyha szellemünket nem tápláljuk vallásossággal, a lefelé ragadó vonzalom megizmosodik, s az ember elállatiasodik.“

A porosz országgyűlés január hó 16-án fog egybehivatni.

Az olasz kormány visszaélései ellen a „liberálisok“ táborából hangzanak a legélesebb kifakadások. Nikotera választóihoz intézett levelében szemére hányja Giolitti miniszterelnöknek, hogy önkényesen meghamisította a nép akaratát stb.

† **Battenberg Sándor,** a volt bolgár fejedelem, ki ez ideig mint Hartenau gr. viselt ezredesi, utóbb tábornoki rangot, meghalt Grátzban. Egész fiatalon, alig 36 éves karában érte el a halál a szívnciai hőst.

† **Bach Sándor,** a reakció ezen szomorú emlékezetű alakja Unterwaltersdorfban életének nyolczvanadik évében f. évi november hó 12-én meghalt.

A pápa f. hó 16-án délelőtt a sz. Péter-templomban 4000 lombardiai és valenciai zarándokot fogadott. A fogadásnál jelen volt Katalin orosz nagyhercegné és leánya, a diplomáciai kar és nagyszámu közönség.

A német katonák új felesketése Berlinben f. hó 16-án történt meg a császár jelenlétében nagy ünnepélyességgel. A katonákhoz ez alkalomból a kath. és luteránus lelkészek beszédet intéztek.

A brazíliai forradalom egyre nő: A felkelők győzelme bizonyos. Rio-,de-Janeiro fővárost bombázzák.

Sándor szerb király trónbeszéddel nyitotta meg f. hó 15-én a szkupcsinat. Beszédében a nemzetgyűlés buzgó tevékenységét kívánja a közigazgatási fejlődés és a pénzügyi konszolidáció terén. A külügyi viszonyok minden álammal barátságosak.

Plener osztrák pénzügy miniszter, a királynak kijelentette, hogy lehetségesnek tartja a valutaszabályozás keresztülvitelét s reményli, hogy a nehézségeket egy kevés szerencsével és türelemmel el fogja háritani.

Vilmos császár a német birod. gyűlést trónbeszéddel nyitotta meg, melyen megemlíti, hogy a német hadi organizacio biztosítva van, mely a haza védelmének és a béke fentartásának biztosítékai. Egyik fő feladata lesz e birod. gyűlésnek a pénzügyek újabb rendezése. A birod. minden állammal jó és barátságos viszonyban van s így a béke áldásának továbbra való fenmaradása remélhető.

A vallástalanság és szabadkőmives felekezetenküliség mindinkább irtóztatós gyümölcsöket termel. Az anarchizmus első szörnyűsülte, mely pokolgéppel és dinamittal rémiti a társadalmat, gyilkol és röpit rakásra a köz- és magán-épületeket levegőbe. A barcelonai

szörnyűségek után jött a marseilli robbanás, mely szerencsére áldozatokat nem követelt. Az anarchia minden létező társadalmi és politikai rend és tekintély elpusztítására tör. — Ellenszere csak a vallásosághoz való őszinte visszatérés.

Vidék.

— **A vármegye** 1000 forintot adott a Széchenyi-Társulatnak a téli ovodák és gyermek-menházak fentartására.

— **Nagy-Majtényba** a kis-majtényi állomástól a község házáig telefon vezetett be, mely még f. hó 15-én készült el.

— **A máté-szalkai** járás körjegyzői járási jegyzői egyletté alakulnak.

— **Csengerben** járásbíróóság felállítása van kilátásban, mely esetleg telekkönyvi hatósággal is felruháztatik.

— **A beregvármegyei** közigazgatási bizottság 5000 frtot utalványozott segélyképen a gorondi gör. kath. épülfőfelben levő kötemplom fölépítésére.

Helyi hírek.

— **Tisztelettel kérjük lapunk azon vidéki megrendelőit, kik még a múlt évről hátralékban maradtak, sziveskedjenek azt beküldeni.**

A „Heti Szemle“ kiadóhivatala.

— **A királyné nevenapja** alkalmából f. hó 19-én d. e. 9 órakor a püspöki székes-egyházban ünnepi istentisztelet volt, amelyen Meszlényi Gyula püspök ur ő méltósága pontifikált. Az istentiszteleten képviselve voltak az összes katonai és polgári hatóságok és kath. tanintézetek. A sz. mise végeztével a kir. kath. gimnázium ifuságának vegyes énekkara Radlinszky József tanár vezetése alatt, erőteljesen énekelte a magyar király-hymnust, melynek lelkesítő dallama dr. Buza Sándor szövegébe, a darab szerzőjének, Méder Mihálynak, a helybeli dalegyesület derék elnökének alkotó tehetségét dicséri.

— **Egy intézet kitüntetése.** Ritka öröm és szerencse érte a szatmári jézustársasági atyák gondos vezetése alatt álló intézet növendékeit f. hó 19-én d. u. 4 órakor. Ott látták maguk előtt az intézet tágas tantermének kathedráján Meszlényi Gyula püspök ur ő méltósága magas személyét, ki hozzájuk szeretettel leereszkedve, nekik az elbeszélő képességnek igazi virtuozitásával érdekes képeket festett legutóbbi római utjából. A könnyen folyó, kitűnően színező, az épületes mozzanatokat a humor derűjével bearanyozni tudó előadás egy teljes órán át mindvégig feszültségben tartotta a boldogan hallgató növendékek figyelmét, valamint lekötötte a világlátott felnőtteknek is a lelkét. Az élvezetes előadásnak folytatását is megígérte a püspök ur ő méltósága, mert utleírásából a legjava van hátra: magának az örök városnak méltatása, eddig még csak Velence, Florenz, Assisi, Nápoly stb. lévén megható képekben bemutatva.

— **Főpapi jótékonyág.** Pécs város halás kegyelete egyik nagynevű püspökének, néhai Szepesy Ignácznak emlékére dicséretes áldo-

zatkészséggel diszes szobrot emelt, melynek leleplezése f. hó 4-én történt meg nagy ünnepélyességek között. Püspökünk ő méltósága, kit gyermekéveinek boldog emlékei kötnek Pécs városához, szíve sugalmát követve, a napokban 100 frtot küldött a fényes emlékszobor költségeinek fedezésére.

— **A honvédlaktanyában** e hó 19.-én volt a katonai ünnepélyes eskütétel, melyet a kaszányában sz. mise előzött meg. A sz. misét Jandrisics János apát-plebános celebrálta, ki a mise végén lendületes beszédet intézett a komoly hadférfiakhoz a katonai magasztos szerepéről a társadalomban s az eskü kötelezéséről, áldólag említve meg beszédében a legelső magyar nőt, kinek ma névünnepét üljük, a nemes lelkű Erzsébet királynét. A honvéd tisztikar ezen ünnepélyes alkalom után fényes ebédet rendezett.

— **Kinevezés.** Visky Károly törvényszéki bíró a debreczeni kir. táblához kir. táblai bíróvá neveztetett ki.

— **A szatmármegyei róm. kath. néptanító egyesület** központi választmánya f. hó 15.-én gyűlést tartott, melyben több érdekes tárgyat elintézt. 1.) Erdélyi Imre alelnök az egyesület nevében üdvözölte Dr. Steinberger Ferencz elnököt pápai kamarássá történt kinevezése alkalmából. 2.) Bejelentetett n. Tóth Sándor volt elnök, tiszteletbeli tag halála. Továbbá, hogy az egyesület koszorút helyezett az elhunyt iravatalára. A választmány jegyzőkönyvben is nyilvánítá részvétét s az elhunyt özvegyéhez részvétiratot intézett. 3.) A kihirdetett irodalmi pályázat eredménye bemutatott. 4.) Az erdővidéki esperesi kör jegyzőkönyve felolvasatott s erre vonatkozólag a következő határozatok hoztak: a) az egyes körök felszólítanak, hogy minden év febr. 15-éig a jegyzőkönyvet, december végeig a történet személyváltozásokat küldjék be a központnak b) az esperesi körök nemcsak a jegyzőkönyvek, hanem a felolvasott munkák s a tartott gyakorlati tanítások vázlatának bemutatására is felszólítanak. 4.) Erdélyi Imre alelnök egyesületünknek az orsz. kath. tanítói-segélyalap f. év aug. 20.-án tartott gyűlésén résztvevő képviselője felolvasta beszámolóját. 5.) Bejelentetett, hogy főt. Dr. Csánk István fényi plebános ur befizette pénztárunkba az 5 o. é. frtot, melyet egyesületünk helyett az Eötvös-alapra évről-évre fizetni magára vállalt. 6.) Az üresedésben levő II. jegyzői állásra egyhangulag Mondik Endre szatmári tanító, egy üresedésben levő választmányi helyre Báthori Endre kép. tanár választották meg, a f. évben tartott közgyűlés megbízása alapján. Az egyesület által 1893. május 31.-én saját tagjai részére kihirdetett irodalmi pályázat módszertani csoportjának beadási határideje f. év nov. 1-én lejárván, a következő munkák küldettek az egyesület elnökségéhez: I. Gyakorlati tanítás tartásának a térről stb. című pályatételre beérkezett 3 dolgozat a következő jellegűekkel: 1.) „Télen nyáron pusztán az én lakásom.“ 2.) „A telet is kedvelem stb.“ 3.) „Tovább.“ II. „Mit tanítson a népiskola az egészségügyről, hogy a közegészségügy szolgálatába lépjen“ című tételre beérkezett három dolgozat; jellegű következők: 1.) „Az egészség a legnagyobb földi kincs.“ 2.) „Töltsük be munkakörünket.“ 3.) „Övjük egészségünket.“ III. „Minő eljárás mellett sajátítják el kielégítőképen a népiskolai növendékek a szépírást?“ című pályatételre beérkezett 3 dolgozat; jellegű ezek: 1.) „Szép gondolat szépen írva stb.“ 2.) „Az írás akkor szép, ha arányos.“ 3.) „A szépet a szép szemlélése által sa-"

títhatjuk el.“ A munkák bírálatra a bíráló bizottságnak kiadattak, az eredmény annak idején a lapokban közöltetni fog, kapcsolatban megemlítjük, hogy a neveléstani tétel beküldési határideje 1894. január 1. Kelt a szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület központi választmányának 1893. nov. hó 15.-én tartott gyűléséből. Dr. Steinberger Ferencz elnök. Bodnár György jegyző.

— **A torna-egylet** f. hó. 18.-án d. u. 5 órakor a város tanács-termében népes értekezletet tartott. Hérmán Mihály volt elnök megnyitó beszéde után fölolvastattak a régi alapszabály egyes pontjai, melyeket az értekezlet változatlanul elfogadván, kimondta az alakulást. A jelenlevők aláírták a tagsági ivateket. A torna-órak kezdete e hó 20-ára lett kimondva s megtartásuk a kir. kath. gimnázium torna-csarnokában hetenkint háromszorra lett határozva, és pedig hétfő, szerda és péntek d. u. fél 6 órára.

— **Honvédségi segédlelkész.** Hubán Gyula szatmári 12. honvéd gyalogezredbeli póttartalékos, a szamosújvári gör. szert. kath. püspökséghez tartozó, szatmári segédlelkész 1-ső rangszámmal 1893 november hó 15-től számitandó ranggal a tartalékban honvéd segédlelkésszé neveztetett ki.

— **Jankovics János** r. kath. elem. isk. tanító és képezési tanár f. hó 21.-én reggeli 1/2 7 órakor vezette oltárhoz Demidor Cecília kisasszonyt, Demidor Ignác, tekintélyes polgár kedves leányát. Az esketést Jandrisics János, apát-plebános végezte, ki is szép beszédet intézett az új párhoz.

— **Dalegyesületünk** e hó folyamán fizetési nagy dalestélyt tart a Társaskör összes helyiségeiben. A meghívók legközelebb küldetnek szét.

— **A kath. kaszinó** üvegtermében f. hó 19.-én sikerült estély volt, melyen Püspök urunk ő méltósága is Dr. Keszler Ferencz praelatus és Dr. Kádár cz. kanonok által kísérvé megjelenni kegyes volt. A terem igen barátságos képet nyújtott a főhelyen izlésesen redőzött függönyök között Erzsébet királyné arcképével. Ő méltósága megérkezvén, az alkalmi dalegylet tagjai Stark Lajos tanár vezetése alatt előadták Wollanknak zenei szépségekben gazdag, hatásos darabját. A darab czime „Dal az ifjúságról,“ szövegét szerző Tóth József. A dal után Sarmaságh Géza tanár olvasta fel „Az egyház és állam közti viszony“ című értekezését. A felolvasás magas, tudományos színvonalon mozgott és sok élvezetet nyújtott a közönségnek. Műsor után ő méltósága rövid cercélét tartott, kegyes megszólítással tüntette ki a megjelentek legtöbbszörét. Az estélyen szép számu és igen előkelő társaság gyűlt egybe, mely a felolvasás végeztével asztalhoz telepedve vidám társalgáshoz fogott. Később a tüzet fogott ifjúság tánczhoz is látott, s vígan járta körülbelül az éjjeli óráig.

— **Sikerült ismerkedési estélyt** rendezett dalárdánk szombaton este a társaskör üvegtermében, a mely siker nem annyira a résztvevők nagy számában — mert csak 32-en voltak — hanem a kedélyes hangulatban, igazán pezsgő jó kedvben állott. Toaszt volt bőven. Első szónok Visky Károly elnök volt, ki emelkedett szellemű beszédében hangsúlyozta a dalegyesület tömörülő hatását s élte az ujonan belépett tagokat, a kiknek nevében Antal Alajos, majd igen sikerült beszédében Szabó Zoltán köszönte meg az elnök szavait. Ruprecht Alajos humoros toasztban élte a dalárda házikissszonyát, Jankovics Jánost s neki férjhezmenetele alkalmából kívánt szerencsét. Igen érdekes jelen-

ség volt, hogy egyik szónok szavaira, ki a dalárdát családhoz hasonlította, egész szónoki verseny keletkezett s a szónokok a családi élet összes vonatkozásait kiaknálták s alkalmazták a dalárda életére. Részt vettek ebben Visky Károly, Hérmán Mihály, Jaskovics Ferencz, Szabó Zoltán, Ruprecht Alajos.

— **Gyászrovat.** Somoskői Somoskeőy Antal a Szt.-István-rend kiskeresztes vitéze, volt septemvir, nyug. curiai bíró, Rosnyó város félé százados diszpolgára, több jeles társulat alapító- és választmányi tagja stb. f. hó 15.-én éjjeli 1 órakor, életének 83. évében hosszas szenvedés és a haldoklók szentségének, valamint a küldött pápai áldás ájtatos felvétele után az Urban elhunyt. A megboldogult temetése f. hó 16.-án, d. u. 1/2 4 órakor volt. Az engesztelő szent miseáldozatok Budapesten, a terézvárosi plebániatemplomban, Szatmáron, Rosnyón, Somos-Ujjfaluban és a németeleméri kegyuri templomban mutattak be a Mindenhatónak, a megboldogult lelki üdvéért.

— **A szatmárvármegyei** községi és körjegyzők f. hó 27.-én d. e. 10 órakor Szatmáron, a „Károlyi ház“-nál rendes közgyűlést tartanak.

— **Vendégszereplő betörők** látogattak meg városunkat f. hó 14-ikén, amikor is másnap virradatra hét üzlet-helyiség kasszáját vizsgálták meg s vitték el azok tartalmát. A nyolcadik üzlethelyiség feltörési kísérleténél akadályra találván lemondtak szándékuk keresztülviteléről talán egy kedvezőbb alkalom reményében. A feltört üzlet-helyiségek tulajdonosai: Zommer, Wolner, Bölönyi, Kolb, Schreiber, Schwarz és Kamler.

— **Hirdetmény.** Az 1894-ik évi Adó-kivetéshez, a következő bevallások adandók be, u. m. a) A bekebelezett terhek kamatairól. b) A kiadott tőkék és élet járadékokról. c) Az állandó fizetések és mellék járulékokról. d) Uj üzletek, vállalatok és új hasznahajtó foglalkozásból eredő kereseti nyerevényről, melyek 1893. évben megadóztatva nem lettek. e) Fegyveradó bejelentéséről. E vallomási ivatek, melyek az adókötelezetteknek már kiosztattak, avagy mindazok, kiknek ily nyomtatványra szükségük van, a városi adóhivatalnál ingyen kaphatók, és azok pontosan kitöltve 1894. évi január 31-ig a városi adóhivatalnál benyújtandók.

Az adó kötelezettek összeírása megindított, ez alkalommal figyelmeztetem a t. adókötelezetteket, hogy az összeírás alkalmával mindenki személyét és vele közös háztartásban lévő családtagját, segédjét és eselédjét, valamint igavonó jószágát, — egyszóval az összeíráshoz szükséges kívánt adatokat a helyszínére kiküldöttnek hiven bemondani kötelesek, mivel ellenesetben, az 1883. évi 44. törvény 101. §-a értelmében megállapított pénzbírság fog alkalmaztatni. A folyó évre kivetett adónemekből, a következő lajstromok, u. m. a) Hadmentességi díj, a föld és házadó után kirótt általános jövedelmi pótdó lajstromok, f. évi november 20—27-ig. e hivatalnál nyilvános közzszemlére kitétetnek, az 1883. évi 44. törvény 16. §-ában meghatározott eljárással. Az összes folyó évi adókra nézve figyelmeztetem a t. adózó közönséget, hogy adókönyvecskéiket kiegészítés, illetve az adóknak előírása végett folyó évi november 30-ig jelentkezve az adókat előíratni elne mulasszák, mivel igazolatlan mulasztás esetén az 1883. évi 44. törvény 35. §. d) pontja szerint 1—5 frtig terjedő pénzbírságot kellene alkalmazni. Szatmárt, 1893. november hó 15.-én. Novák Lajos főszámvéző.

— **Óriás termények.** Az amerikai utjáról épen csak alig hazatért budapesti magkereskedő Mauthner Ödön már is egy olyan kiállításal lepte meg a budapestieket, a mely párját ritkítja és az Andrássy ut üzletkirakataiban kiállított termények oly szépek, oly óriás nagyok, a minőket eddig még országos kiállításokon sem láttunk. Vannak ott 101, 103 és 108 kilós tökpéldányok, 11½ sőt 13½ kilós kalarábok, melyek óriás sulyuk daczára sem fások, hanem teljesen zsengek, de láttunk itt 17 kiló sulyu óberndorfi répát is, melyet Friedmann péli termelő, 21 kilós olajbogyóalaku példányt, melyet Harkányi Károly gazasága és 23 kilós Mamuth-répát Józsa Sándor czeplédi gazda állítottak elő, természetesen Mauthnertől került magból. A hozamokra kitűzött arany díjakat a következők nyerték el: Lollok Gusztáv kengyeli kasznár, kinek 1600 □ölenkint 940 m. m. olajbogyóalaku, Politzer Fülöp dévaványai birtokos, kinek katasztrális holdankint 1007 métermázsa oberndorfi répája és Bárány Gábor dobrai bérlő, kinek 1600 □öles holdankint 1011 métermázsa Mamuth-répája termett a Mauthnertől beszerzett mag után. Friedmann péli termelő elkésett bejelentésével, neki 1101 métermázsa Mauthner-féle oberndorfi répája termett holdankint. Ha tekintetbe vesszük, hogy a mult tavasszal majd a rovarok pusztították, majd hideg szárazság viselte meg a répaplantákat, be kell vallanunk, hogy valamint a kiállított termények sulya, úgy a hatósági bizonylatokkal beigazolt fenti hozamok bámulatra méltók; mert bámulatosak volnának normális, jó időjárásban is, és mindenesetre csak páratlan minőségű jó magvaknak kell az ilyen óriás eredményeket érdemül betudni.

Irodalom.

Nemzeti iskola ez. alatt Benedek Elek szerkesztésében és kiadásában hetenként megjelenő tanügyi lap indul meg november végén. A lap — mint halljuk — első sorban a tanárok és tanítók (tanítónők) erkölcsi és anyagi érdekeinek lesz minden tekintet-független szószólója. Előfizetési ára 4 frt.

— **„Miért nagy az adó”.** Az adózó e mű által oly kézikönyvet nyer, hogy nemcsak képes lesz megbírálni kivetett adója helyességét a nélkül, hogy a törvényeket lenne kénytelen külön megszerezni, hanem képes is egyben évi adóját önmaga kivetni, ezenkívül esetleges téves kivetés esetén felelősségét egymaga elkészíteni. A megrendelések az előfizetési összegeknek legezelszerűbben posta-utalványi beküldése mellett a „Pallas” irodalmi és nyomdai részvénytársasághoz Budapesten, IV. Kecskeméti utca 6. sz. intézendők, honnan 1 frt. 70 kr.-nak előleges beküldése után a megrendelt példányok bérmentesen fognak a t. előfizetőknek megküldetni. Kinszler Gyula volt pénzügyi tisztviselő.

— **A komlóvirág.** Elbeszéli János bácsi. Mint első füzet a „magyar nép könyvtára” című vállalatnak, úgy jelent meg e könyvecske s valóban méltán beválik vezérnek. Egy tanító családjának életét vázolja kedves elevevésséggel, megható egyszerűséggel s keresztényi nemes érzellemmel. Őszintén reméljük, hogy a szülők és tanítók a legnagyobb örömmel karolják fel e könyvet, melynél kedvesebb olvasmányt alig adhatnának jó gyermekeiknek. Az egyházmegyei

irodalmi kör kiadása. Kapható Szatmáron, a Pázmány-sajtóban, ára 20 kr.

— **Uj lap.** „Jogi tanácsadó” czimmel Istóczy Győző ügyvéd, országgyűlési képviselő szerkesztése és kiadása alatt egy havi közlöny indult meg a székes fővárosban, a mely czélul tüzte ki főleg a hazai nem jogász nagy közönségnek, egy a tényleg hatályban levő joggal foglalkozó, a jogi műszavakat lehetőleg mérsékelten használó, érthető, népszerű nyelven irt időszaki közlönyt nyújtani, mely a mindennap előfordulható jogügyletekben a laikus nagy közönségnek jogi tanácsokat fog adni. Ezenkívül a szerkesztőség a „Jogi Tanácsadó” előfizetőinek ingyen szolgál jogi tanácsokkal, szóval vagy levél útján, és a Budapesten levő összes bíróságoknál és hatóságoknál folyamatban levő ügyek miben állásáról levélbeli gyors, ingyenes értesítést ad. Az előfizetési ár egy évre egy forint, mely a kiadó hivatalba: Gyöngytyuk utca 8. sz. alá küldendő.

— **Szerény nézetek egyházi szónoklatunk jelen állásáról.** Babik József tanítóképző tanár könyvet irt az egyházi szónoklatról, a melyben egyházi szónoklatunk multjával és jelenével foglalkozik. Ez a mű igazán aktuális kérdést ölel fel, mert ma már egészen más követelménnyel lépünk föl az egyházi szónokkal szemben, mint háromszáz évvel ezelőtt. Az idő halad s az egyházi szónoklat formája sem maradhat a régi. Erre nézve sok helyes dolgot olvasunk Babik könyvében. A 132 lapra terjedő dolgozat ára 60 kr. Kapható Egerben Babik József tanárnál.

— A „Pázmány-sajtó”-ban Szatmáron megrendelhetők még a következő művek:

4. „Kézikönyvjegyesek előkészítésére és házások számára.” Irta Haugg Leo. Ára 40 kr.

5. „A Megváltó.” Jézus élete, számos képpel; III. kiadás. Irta dr. Buza Sandor. Ára 70 kr.

6. „A keresztény szeretet leánya.” Közli dr. Buza Sándor. Ára füzve 50 kr.

Szerkesztői üzenetek.

Bukovina, L. I. Kézhez jutott. Fölhasználjuk. Mozogni kell, hisz az egész világ mozog szüntelen. — Pénz van bőven, csak nehéz hozzájutni könnyen.

Szaniszló, Gr. János urnak. Bejegyeztük. Jövőre 2 frtra vettük.

Nagy-Majtény. Az illető betörők, tekintve gonosz ügyességüket, a „korszinvonalán álló” tolvajok voltak. Ez itt az általános vélemény. Ilyeneket első sorban a fővárosok nevelnek. Vidéki tolvajok még nem állanak a „korszinvonalán.” A rendőrség tehetségéhez képest megteszi a magáét, keresi, kutatja s ha elfogja őket, „utánvételt” letartóztatja. Hogy mikor? Ki tudhatja?

St. F. F. A reménység hű dajkája a jelennek. Reménység nélkül sivár pusztaság lenne élete az embernek.

Kn. A lélek nem öregszik, csak tapasztalatokban növekszik. És mert ez a tapasztalás a multból többé, kevésbé szomorú, nem csoda, ha bús hangulattal tekinti a jövőt — melynek képét a test hervadó alakjában visszatükrözve látja. De miként a hanyatló napnak van vidám fölkelése, a virágnak új zöldülése, a megöszült természetnek

megújuló tavasza: az embernek is, — a ki lelkére nézve az Isten képmása, a teremtés koronája, — lesz egykor a föltámadáskor, egy soha többé nem változó, örökké tartó megifjodása. Hitünk és reményünk szerint ez földi, küzdelmes, vándoréletünkben szívünknek egyedüli, édesen biztató vigasztalása.

Vasuti menetrend.

Érvényes 1893. október 1-től.

Állomások	Személyvonat	Vegy.vonat	Sz.vonat
Szatmár—Debreczen.			
M.-Sziget indul	11:40	6:00	1:40
Királyháza érkezik	2:01	7:47	4:50
Szatmár indul	4:00	9:06	9:52
Szatmár érkezik	4:15	9:14	7:13
Nagykároly érkezik	5:31	10:13	8:15
Debreczen	7:55	12:16	10:16
Budapest	1:50	8:05	5:50
*) Debreczentől gyorsvonat.			
Szatmár—Királyháza.			
Budapest (Debreczenig ind.)	Sz. v.	Sz. v.	
Debreczen (gyorsvonat) érkezik	7:00	1:55	8:25
Nagykároly	2:40	7:09	3:31
Szatmár	5:17	10:29	5:57
Szatmár indul	6:30	11:47	7:03
Királyháza érkezik	6:38	12:02	7:10
M.-Sziget	7:52	1:33	8:20
	10:10	4:36	10:45
Szatmár—Nagybánya.			
Nagybánya indul	5:50	3:00	
Szatmár érkezik	8:56	6:08	
Szatmár indul	10:10	7:27	
Nagybánya érkezik	1:25	10:38	

Az éjjeli idő (esti 6:00-tól reggeli 5:59-ig) a perereket jelző számok aláhúzásával van kitüntetve.

A közeledő iskolaidény alkalmából van szerencsém széles iskolai körben elterjedt és általánosan ismert sajtát

ISKOLAKÖNYV KIADVÁNYAIMAT

bevezetés czéljából a t. tanító urak jóakaratu figyelmébe ajánlani, — u. m.:

Derharbe-Tóthfalussy Káté I. II. III. r. á —.50
Egy tanítónő, magyar nyelvtan —.10
Erdélyi, Szatmár megye földrajza —.30
Bodnár G., kis miniszter —.04

melyekből mutatványpéldányt kívánatra készséggel küldök. — Ez alkalommal szíves tudomásukra adom, hogy az összes hazai iskolákban használt

tankönyvek

valamint mindennemű iskolai **felszerelések és eszközök** dusan felszerelt raktáromban **jutányos áron** megszerezhetők. Előjárásokok és tanítók tisztelet-példányokban részesülnek és mindent bérmentve saját költségemen küldök. Különös figyelembe ajánlom a most megjelent, a vallás és közoktatás-ügyi m. kir. miniszter által elrendelt „**Szatmár megye**” iskolai nagy fal térképe.

Végül még a most 2 kötetben megjelent

„ATHENAEUM KÉZI LEXICON”-át

bekötve 16 frtért, 1 frtos havi részletfizetésre ajánlom, melyre nézve szíves megrendelését várva, maradtam

Szatmár, 1893. július hó. 14—

kiváló tisztelettel

LÓVY MIKSA

könyv- és papirkereskedése.

Idénytől visszamaradt szövetek leszállított árák mellett.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánlani

női és férfi divat üzletem,

a mely az őszi idényre már teljesen föl van szerelve finom és izléses **női és férfi ruha szövetekkel** és az ahhoz szükséges **bélések és diszekkel**.

Bevezettem ez alkalommal üzletembe **női- és leányka felöltőket, gallérokat, esőköpenyt, női bundákat és muffokat** nagyválasztékban hoztam, a mely cikkekben, miután azok divatüzletemben teljesen beleillenek, állandó raktárt fogok tartani.

Szerződöttem üzletem részére **egy elsőrendű női- és férfi szabást** s műhelyemben a legjobb munka erők vannak alkalmazva, ennél fogva ma már **képes vagyok** úgy a női ruhák és felöltők, valamint a férfi ruhák elkészítésénél **a legmagasabb igényeknek is megfelelni**.

Női kelengyékhez szükséges kész **fehérneműk, vászon, abrosznemű, harisnyák, függönyök, ágytakarók, posztókendők és szőnyegek** a legjutányosabb szabott árák mellett nagyválasztékban kaphatók.

A midőn ezen nagy áldozatokkal berendezett női és férfi ruha vállalatomat megkezdtem, azon cél lebegett előttem, hogy az igen t. nagyérdemű közönség ne legyen kénytelen ruha szükségleteit a fővárosból beszerezni s hogy ezen vállalatomat fejleszteni képes lehessenek, becses pártfogásukat kérve, maradtam

tisztelettel

Lengyel Imre.

A „B U D A P E S T” képes politikai napilap,

Kossuth nyilatkozata szerint, az
egyetlen függetlenségi napilap.

Megjelenik naponta **40.000**
példányban.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	12 frt.
fél évre	6 „
negyed évre	3 „
egy óra	1 „

Mutatványszámot bárkinek ingyen
küld a „B u d a p e s t” kiadóhiva-
tala: Budapest, sarkantus-utca
13-ik szám.

617 gtsz.
1893.

Hirdetmény.

Szatmárnémeti szab. kir. város hivatalainál a jövő évre szükséges irodai szereknek beszerzése vállalat útján eszközöltetik. E célra pályázat nyitattik oly formán, hogy az irodai szerekből f. é. November 30-áig alulírt hivatalába jó minőségű minták és azok legjutányosabb árjegyzéke, 100 frt; bánat-pénzzel beadandók, és ezek alapján fog a legkedvezőbb ajánlat a hatóság által késedelem nélkül megválasztatni. —

Az érdeklődők tájékozásául megjegyzetetik, hogy az irodai szerek értéke a 2000 koronát megközelíti, esetleg meg is haladhatja és hogy ezekről az illetőknek kívánatra jegyzék is adatik. —

Kelt Szatmárnémetiben novemb. 7. 893.

Oraveczi János

gazdasági tanácsos.

Tisztelettel alulírott ajánlja a nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe a

„Pázmány-Sajtó”-t

mely egészen **uj gyors-sajtóval**, nagy választéku **uj betűkkel** s minden egyéb szükségességgel bőven van felszerelve s így képes a könyvnyomdák körébe tartozó bármely munkát u. m.

Folyó iratok, könyvek, rovatos iverk, hirdetmények, névjegyek, meghívók, gázsjelentések, lobogók stb. nyomását **gyorsan, csinosan, pontosan és olcsón** végezni.

Szatmáron, 1893. nov. hó.

„PÁZMÁNY-SAJTÓ”
igazgatósága.

REIZER JÁNOS

könyv- és papirkereskedése

Szatmáron. Deák-tér 12 szám alatt.